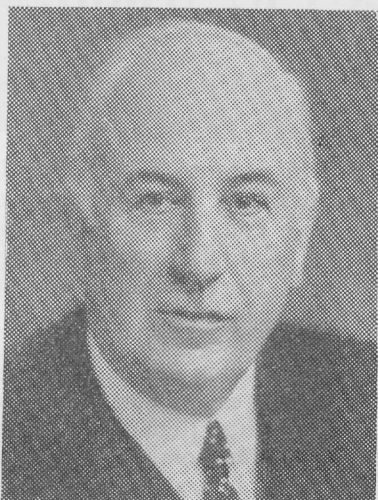

SIGURD CURMAN 70 ÅR

Sigurd Curman.

Den 29 april fyllde f. d. riksantikvarien prof. Sigurd Curman 70 år.

Som chef för Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museum, som sekreterare i Kungl. Vitterhets-, Historie- och Antikvitetsakademien och som preses i Kungl. Vetenskapsakademien har Sigurd Curman gjort en oskattbar insats i Sveriges kulturella och vetenskapliga liv.

Mångskiftande uppgifter ha fört honom till en rad olika arbetsfält. Vi estlandssvenskar ha framför allt anledning minnas hans förbindelser med Estland och med nutida och förgången svensk odling därute. Sålunda ledde han utgrävningarna och restaureringen av det gamla birgittinerklostret i Pirita utanför Reval. När man såg klosterkyrkans trekantiga gavel skjuta upp ur tallskogen vid havet, kom man att tänka på det pietetsfulla och sakkunniga arbete, som Sveriges riksantikvarie här nedlagt.

Nu tänka vi dock ej i första hand på Sigurd Curman som vetenskapsman, utan vi minnas honom som människa. Han har alltid varit en man med verkligheten och dess krav för ögonen. Detta har han visat icke minst i sina förbindelser med och sin verksamhet för den svenska befolkningen i Estland. Under Estlands frihetstid organiserade och ledde han flera aktioner, som från rikssvenskt håll vidtoges för att främja den andliga odlingen i Svenskestland. Birkas lantmanna- och folkhögskola, Svenska privatgymnasiet i Hapsal, svenska folkskolan i Reval och alla andra svenska skolor och kulturella inrättningar kunde bakom mycket av det som kom över från Sverige, såväl andligt som materiellt, förnimma Curmans tanke och hand. En hjälp till kulturell självverksamhet bland estlandssvenskarna var just vad situationen då krävde.

Men andra tider kommo, då den svenska folkstammens fortsatta tillvaro i Estland blev omöjliggjord och den enda utvägen undan förintelsen var en överflyttning av hela folkgruppen till Sverige. Även nu såg Curman verkligheten i ögonen och satte in sin personliga auktoritet för att få denna fråga löst. Här i Sverige har han sedan outtröttligt arbetat för att skapa de inflyttade utkomstmöjligheter och drägliga levnadsvillkor. Han känner och minns de flesta estlandssvenskarna, och för många av dem har han visat ett rent personligt intresse.

När nu Sigurd Curman blickar tillbaka på alla dessa arbetsfyllda år, kan han förvisso erfarat tillfredsställelsen av att se sin vetenskapliga insats bära frukt. Men ej nog härmed. Han kan också känna glädjen över att ett annat stort arbete fullbordats — arbetet på att bereda en folkstam de andliga och materiella livsvillkor, som motsvara de krav människan har rätt att ställa.

I den hyllningsadress, som genom Svenska Odlingens Vänner överlämnades till Sigurd Curman på hans högtidsdag, vilja estlandssvenskarna i Sverige ge uttryck åt sin uppskattning av och tacksamhet för denna gärning, som är en betydande del av en stor mans livsverk.

KUSTBON

Organ för Estlandssvenskarna i Sverige.
Utgiven av Svenska Odlingens Vänner bland
estlandssvenskar i Sverige.

Ansvarig utgivare: *Manfred Nyman.*

Redaktör: *Edvin Lagman.*

Red.sekr.: *Olle Lindström.*

Red. och Exp.: Tunnelgatan 23, 3 tr., Stockholm,
tel. 11 35 00.

Kustbons postgiro: 19 72 07.

Utkommer 1949 med sex nummer.

Prenumerationspris 1949 3: — kr.

Annonspris: 1/1 200: —, 1/2 115: —, 1/4 60: —,
1/8 35: —

Förlovnings-, vigsel- och födelseannonser 5 kr.
Dödsannonser 15 kr.

Härnösand 1949. Härnösands Boktryckeri Aktiebolag

ESTER I AMERIKA

Under åren efter kriget har de flesta ester här i Sverige känt sig oroad av utvecklingen. Många har ansett det bäst att "sätta sig i säkerhet" på andra sidan Atlanten. Då och då ser man i tidningarna notiser om flyktningbåtar, som lämnat Sverige och efter långvarig och ofta farofylld färd kommit fram till USA eller Kanada. Även på legal väg har en del emigrerat. De amerikanska myndigheterna har i allmänhet gett dessa ester en fristad i sitt land, men ofta möter det stora svårigheter att finna sig till rätta i det nya landet. Detta framgår av de brev, som ester i Amerika skickar sina landsmän i Sverige.

I Stockholms-Tidningens estniska upplaga har man sålunda helt nyligen publicerat ett brev från en viss fru J., som rest vida omkring och f. n. befinner sig i Kanada. I början av brevet beklagar hon sig visserligen över att många ester tycks ha funnit sig alltför väl till rätta. Det lär finnas många, som skäms för att tala estniska eller på något annat sätt visa, att de är av estnisk härkomst. Fru J. är också oroad av det förhållandet, att kommunismen får spridas så fritt i Kanada. Självfallet finns det dock många ester, som håller fast vid sin nationella särart. I Winnipeg har man t. ex. bildat en estnisk förening. Brevet slutar med följande uppmaning till esterna i Sverige, som säkert förtjänar att begrundas av många:

Så mycket förstår jag, att jag kan säga er: — Stanna i Sverige och samlas där! Det finns inget annat land i världen, som kan jämföras med Sverige. Må himlen beskydda Sverige!

—//—

S. O. V.:S SAMKVÄM

Svenska Odlingens Vänners vintersamkväm på Timmermansgården i Stockholm den 2 april hade lockat fullt hus. Pastor Ivar Pöhl frammanade i sitt hälsningsanförande minnet av våra förfäders framsynta kamp för sitt språk och sin nationella kultur, vilken ledde fram till S. O. V.:s grundande för jämnt fyrtio år sedan.

Samvarons höjdpunkt blev förevisningen av ett antal kortfilmer från de olika svenskbygderna i Estland. Det största intresset tilldrog sig utan tvivel fröknarna Österbloms mycket värdefulla och välgjorda upptagningar från Ormsö. Denna film har ett oskattbart värde för kommande generationer.

Avslutningsvis talade f. d. riksantikvarien Curman, som uttryckte sin glädje över att estlandssvenskarna lyckats bra och visat god anpassningsförmåga genom att på kort tid växa in i det svenska samhället.

BESÖK I KUSTBOHEMMET

Söndagen den 6 mars infriades ett gammalt löfte, som pastor Ivar Pöhl för länge sedan avgivit, nämligen att resa ut till Kustbohemmet och där förevisa några filmer från Estland. Vi fingo se en hel del intressanta saker: överflyttningen av estlandssvenskarna till Sverige, där även en och annan kände igen sig själv, det sönderbombade Reval och så litet färgfilm från en estnisk gymnastiktrupp i Norrköping. Samma dag firades även en 75-årsdag på Hemmet, så det blev en mycket lyckad söndag.

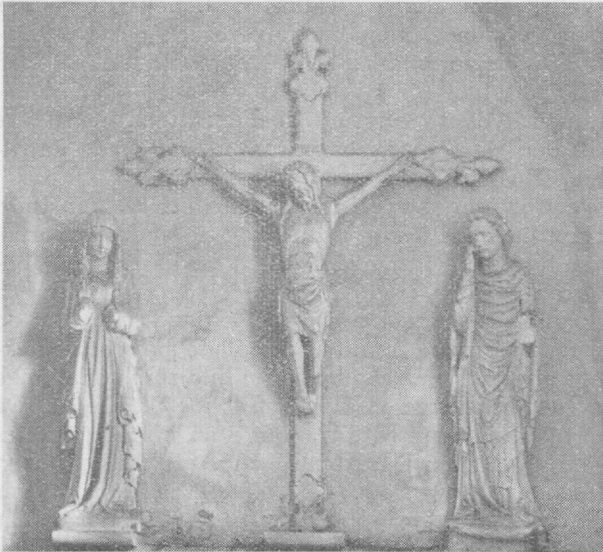
Torsdagen den 17 mars var en stor dag i Ramsös historia. Då besöktes ön för första gången av kommunens högre funktionärer, som äro bosatta på Värmdö. Nästa år kommer Ramsö att inkorporeras med Vaxholms stad och lämnar alltså Värmdö, som det tillhört sedan urminnes tider. Det var då inte så underligt, att ordföranden i pensionsnämnden, som nästan varje dag får något att göra med de gamla estlandssvenskarna på Kustbohemmet och kan deras namn utantill, ville komma ut och se, hur dessa egentligen se ut. Som han också är präst i Värmdö församling, passade det ju alldeles särskilt bra att taga med kantorn där, som också har många kommunala uppdrag. Kantor Nylow hade även tagit med sig ljudfilmsapparater och visade några vackra filmer från Postsparbanken och Statens järnvägar, där de gamla på Kustbohemmet kunde bli ganska väl överbevisade om att deras nya fosterland i skönhet väl kan mäta sig med deras gamla. Till sist visades filmen "Julotta", som är inspelad i Värmdö gamla vackra kyrka. Pastor Gunnard höll därefter en kort avslutning.

Från den 1 maj är husmodern, fröken Valborg Ekstrand, tjänstledig för att under ett år komplettera sin utbildning. I hennes ställe tjänstgör fröken Kerstin Lindholm.

V. E.

NÅGRA MEDELTIDA SKULPTURER I ESTLANDSSVENSKA KYRKOR

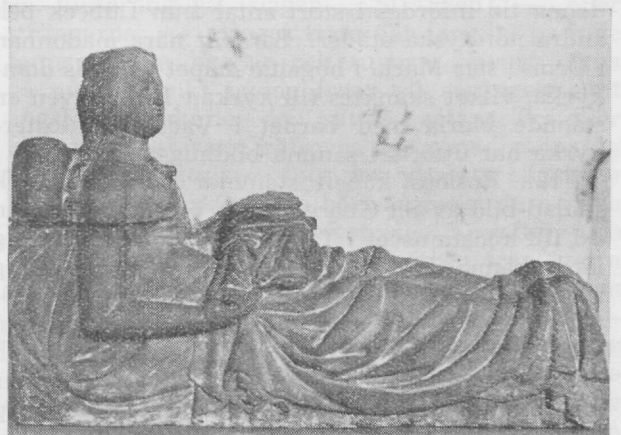
av professor STEN KARLING

Av kyrkorna i Estlands svenskbygd är nog den i Kors (Risti) den märkligaste, om man inte räknar kyrkorna i de trakter av Ösel, där svenskar fordom bott. Redan det yttre är anmärkningsvärt med det runda, liksom stympade tornet avtecknande sig mot horisonten som en förminskad avbild av borgtornet i Hapsal. I det inre överraskas man av de mäktiga valven, som lyftas av en enda pelare mitt i långhuset, av den låga triumfbågen, bakom vilken altaret skymtar, och av den vackra 1600-talspredikstolen. Kyrkans största prydnad är dock de stora, i trä snidade skulpturer, som anbragts på en muravsats vid långhusets östra sida. Här hänger Kristus på ett kors, vilkas ändrar löpa ut i sirliga liljespetsar, och vid sidan av honom stå Maria och Johannes liksom levande framför oss. Skulpturerna ha visserligen överkalkats flera gånger, och Marias händer äro avbrutna, men man kan det oaktagat inte undgå att gripas av dessa konstverk och den stämning de utstråla. Kristus är märkt av lidandet, men håret och skägget, som ringla i tunga lockar kring hans ansikte, ge honom ett drag av upphöjdhet och oberördhet. Han är inte död, han liksom sover; levande är också hans kropp med dess ädla linjer. Maria och Johannes äro försänkta i sorg, men de bära sin smärta med behärskad grace. Se på Marias ungdomliga, mjuka drag, på Johannes tänkarhuvud och de fina vecken i hans mantel! Varje linje präglas av estetisk beräkning och förnäm kultur. Den konstnär, som snidat dessa bilder, har arbetat i samma anda som den, vilken besjalar statyerna på de franska gotiska katedra-

lerna. Helt säkert ha också skulpturerna utförts i Västeuropa. Sina närmaste fränder ha de i Belgien och västra Tyskland, och där hör även det liljespetsförsedda korset hemma. Figurernas slanka, långsträckta proportioner och dräkternas veckföring gör det möjligt att datera skulpturerna till 1300-talets slut, troligen till omkring 1370—1380.

Krucifixgruppen har säkerligen inte utförts för Kors' lilla kyrka. Figurerna äro alltför stora för kyrkorummet, och de ha inte kunnat anbringas i triumfbågen, som annars är brukligt, utan placerats vid sidan. Det ligger nära till hands att anta, att de från början avsetts för kyrkan i det närbelägna Padis' kloster. Varför den utomordentligt vackra, långväga ifrån hämtade gruppen fått sin plats i Kors' kyrka, veta vi inte. Visst är emellertid att kyrkan, som uppfördes först på 1400-talet, fått sitt namn efter dessa bilder. När vi först höra talas om Kors kallas kyrkan "det heliga korsets kyrka i byn Kullenzall." Kristus på korset i Kors ansågs mera helig än de crucifix, som funnos i andra kyrkor. Kanske hade bildverket fått rykte

om sig att vara undergörande. Från Finland veta vi, att kyrkan i Hattula hyste ett crucifix, till vilket man vallfärdade och om vars kult urkunderna vid flera tillfällen tala. En avbild av detta crucifix ingick t. o. m. i landskapet Tavastlands medeltida sigill.

För alla besökare av Ormsö kyrka är den lilla träskulptur väl bekant, som stod på en avsats i muren i koret på norra sidan. Maria framställes liggande, och ehuru barnet är borta, ser man dock av vissa spår att madonnan hållit Jesusbarnet framför sig. Motivet är i denna form ganska sällsynt. Vi måste tänka oss framställningen

kompletterad med Josef, oxen och åsnan och kanske även med de tre vise männen med sina gåvor. Urtagningar på skulpturens baksida vittna om, att andra figurer ingått i kompositionen och att den troligen utgjort mittpartiet av ett altarskåp. Maria är skadad genom sprickbildningar och övermålning, men hon bevarar dock mycket av sin ursprungliga karaktär — hon är rundkindad och borgerligt robust och företräder ett helt annat kvinnoideal än den aristokratiska Maria i Kors. Hennes ursprung är också ett annat. Hon

har snidats i Nordtyskland omkring år 1400. Vi påträffa nära fränder till henne på flera håll i Skandinavien, dit altarskåp och helgonbilder vid denna tid infördes i stort antal från Lübeck och andra nordtyska städer. Särskilt nära madonnan i Ormsö står Maria i högaltarskåpet i Lunds domkyrka, vilket skänktes till kyrkan 1398. Även en stående Maria med barnet i Vadstena klosterkyrka har utförts i samma bildhuggarverkstad.

Från Rosleps kapell stammar en liten, i ek snidad bild av S:t Georg — den överfördes på sin tid till konstmuseet i Tallinn, och det var där jag lärde känna den. Riddarhelgonet står i en tung rustning av det slag, som var modern vid 1500-talets början och stöter liksom tankspritt lansens i drakens kropp. Hjälmens har han lagt av och odjuret kurar ihop sig som en rädd hund under hans fot. Det helgon, som vi här stifta bekantskap med, är inte mycket likt den S:t Görän, som i Stockholms Storkyrka kämpar mot draken. Av den unge frejdige riddersmannen, som energiskt och segerrikt går till attack mot ondskans makt har blivit en grubblare, som ej ens i triumfens ögonblick är lycklig och säker. Han har visserligen slagit en fiende men nya lura — inte sådana av kött och blod, som han fysiskt kan bekämpa, utan farligare än så, tvivlen och ångesten inom honom själv. Reformationen med dess genomgripande omvälvningar kastar sin skugga framför sig.

Den lilla bilden är mästerligt snidad. Man frapperas särskilt av S:t Georgs ansikte med dess fjärrskådande blick, örnäsa och sammanpressade läppar. En riddare med samma utseende kunde

man lära känna på ett altarskåp i Antoniuskapellet i Nikolaikyrkan i Tallinn, ehuru han här är framställd som S:t Adrian. Likheten ger oss en ledtråd, när det gäller att bestämma skulpturens ursprung. Altarbilden i Tallinn är säkerligen målad av en konstnär, som hette Michel Sittow. Han var bördig från staden, där hans far före honom verkat som konstnär. Michels mor var en svenska från Raseborg i Finland och han gifte sig själv vid fyrtio års ålder med en dotter till en svensk skomakare i Tallinn. Michel Sittow var främst målare, men han levererade också skulpterade helgonbilder — vi veta sålunda att han utfört dylika för S:jundeå i Finland. Det är sålunda mycket troligt att Michel Sittow är mästare till den S:t Georg, som en gång smyckade kapellet i Roslep.

Sittow var inte en anspråkslös provinskonstnär. Han hade fått sin utbildning i Nederländerna, och han hade i många år varit verksam som uppbyggen målare vid hoven i Nederländerna och Spanien och kanske också i England. När han en gång passerade Danmark målade han ett märkligt porträtt av Kristian II, en bild som bär många av de drag, som vi återfunnit hos S:t Georg. De få målningar av Sittow, som man känner, räknas som dyrgripur i Europas och Amerikas museer. Michel Sittow hade den medeltida konstnärens ödmjukhet inför uppgiften — intet uppdrag var för anspråkslöst för honom, och han hade altarskåpsmästarens kunnighet i såväl snideri som målning. Men hans konst är inte enbart uttryck för fromhet utan vittnar också om psykologisk analys och personlig anfäktelse. Hans konstnärsprofil är karakteristisk för övergången mellan medeltid och renässans.

Vid sidan av de konstverk, som vi här skildrat, ägde kyrkorna i Estlands svenskbygd även flera andra bilder av intresse. De kapell, som under medeltiden uppfördes på Runö, smyckades med skulpturer, av vilka några på sin tid överfördes till museet i Riga. De hade långa tider varit anbragta utanför den gamla träkyrkans västra gavel och voro därför illa åtgångna av väder och vind. De äldsta av dem, en madonna med barnet och en biskop stamma från omkring 1300, och uppvisa samband med den bildhuggarkonst, som vid den tiden blomnade på Gotland. Även några crucifix från Runö ha medeltida anor. Också från Ösel och Dagö stamma flera märkliga träskulpturer.

De konstverk vi här berättat om höra till de äldsta minnen, som bevarats i de trakter, som en gång togs i besittning av estlandssvenskarnas förfäder. De älderdomligaste föra oss tillbaka till omkring 1300 och mycket längre tillbaka nå ej heller de skriftliga källor, som ha något att förtälja om svensk bosättning vid Estlands kuster. Vid sidan av sitt religiösa och konstnärliga innehåll ha dessa skulpturer därför ett historiskt värde. Med andakt böra vi stanna inför dem.

Peter Karlung.

HÖBÄRGNING I RICKUL

av fil. mag. EDVIN LAGMAN

De flesta gårdarna i Rickul kommun hade ängsmarkerna liggande långt från boningshus och åkrar. Så fick spitham- och roslepborna gå över halvmilen för att komma till de längst bort belägna hövallarna. Detta förhållande satte i hög grad sin prägel på hela tillvaron under höbärgningstiden — *hegäratien* — som vanligen varade i flera veckor. Det gällde sålunda att forsla arbetsredskap den långa vägen ut till ängarna ävensom att avpassa kosthållet efter de särskilda omständigheter, som betingades av att arbetsfolket ej kunde få varm mat under arbetsdagen.

Höbärgningen tog sin början strax efter mid-sommar. De allra första förberedelserna gjordes dock redan någon gång i slutet av maj, när man gick ut och rensade upp ängsmarkerna från bråte, som låg kvar sedan vedhugningen under vintern (*ängevalls-råjs*). Gräset hade kanske ännu ej hunnit växa upp riktigt, när bönderna satte i gång, men började en, så tyckte de andra att det var förargligt att bli efter. Och så drog det långa tåget med slätterfolk vid femtiden på morgonen längs stigar och vägar med lie och matsäck på axeln genom skogarna bort till hövallarna. Första dagen skulle den tunga slipstenen ut, och därför åkte husbonden själv hästskjuts. En del liar samt matsäckspåsarna — *fêda-pusa* — fingo rum i vagnen. Var antalet arbetsföra familjemedlemmar stort, voro några tvungna att själva bära sina arbetsredskap.

Efter ankomsten till höängen lassade man av redskap och matsäckar vid ladan eller på annat lämpligt ställe, brynade — *skina* — lien, fördelade den del av ängen, som skulle slås först, i för var och en lämpliga avsnitt — *brinningar* — och satte i gång. Med *brinning* menades då avståndet från den punkt, där en person började slå, till det ställe, där han vände efter ett *slag*. Brinningarna låg vanligen efter varandra, d. v. s. där den ena vände, tog den andra vid. Var emellertid slätterfolket många till antalet och ängen smal, kunde två eller tre gå före en bit och lägga sina brinningar där.

Vanligen var gräsväxten jämförelsevis mager på de naturliga höängarna. Därför slog man dubbelslag, d. v. s. när man slagit ut sin brinning, gick man ej tillbaka till utgångspunkten för att börja nytt *slag* därifrån, utan man vände och mejade gräset, så att det samlades till första *slaget*. Var gräsväxten mycket god, kunde man även få slå *en-slag*, så att ej för mycket hö skulle hopas och bli liggande utan att kunna torka.

I de allra flesta fall var marken ojämn och dessutom ganska tätt bevuxen med buskar. Detta försvårade givetvis slätterarbetet i hög grad.

Arbetsdagen indelades i tre delar, s. k. *mål*: *måres-måle*, *färemiddas-måle* och *aftas-måle*. Man slutade arbetet för dagen halv sju eller sju allteftersom man hade längre eller kortare väg hem. En första frukost — *grut-vord* — åts hemma,

måres-vord och *middas-vord* åts ur medhavda förråd. Första målet intogs vid femtiden på morgonen, andra omkring klockan nio och tredje omkring klockan två. Efter frukost och middag sov man — *hoilast* — en timme.

Matsäcken innehöll smör, bröd, kokt eller stekt fisk, stekt fläsk, kokt kött, ofta potatis samt mjölk, öl eller surdricka. Dryckerna förvarades i *tinnaler* eller *läcklar*, små stavkärl, det första av korta stavar med ganska stora, runda bottnar (15—25 cm. i diameter), det senare av långa stavar med små bottnar (10—15 cm. i diameter). Under de senaste åren övergick man allmänt till att använda glasflaskor.

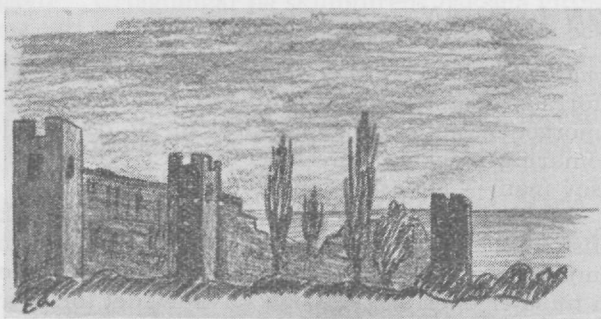
De till en gård hörande ängsmarkerna voro fördelade på flera olika lotter, som kunde ligga långt ifrån varandra. Sålunda hade t. ex. gården Nygårds i Spitham följande ängar: Granlun (Granlundens), Oaträske (Övre träsket), Fliana ("Flyorna", sankar marker utan skog), Ginsten(?) och Rekärre (Rökärret). Oaträske och Rekärre lågo c:a fyra km. från varandra.

När höet på de tidigast mejade ängarna började bli moget för inkörning, fördelades arbetsdagen sålunda, att man medan daggen ännu låg på marken (under *morgon-målet*), slog på en äng för att sedan längre fram på dagen flytta över till ett annat område och ta till räfsorna.

Höslagen räfsades ihop från två sidor till en "sträng", som alltså kom att ligga vinkelrätt över de ursprungliga slagen. Strängen — eller strängarna — drogos fram där lämplig passage fanns mellan buskar och tuvor. När strängen på någon punkt nådde fram till rågången runt ängslotten, skulle den sättas i såtar. Tre eller fyra personer satte räfsorna — med pinnarna uppåt naturligtvis — mot den yttersta högen av hö i strängen, sköto hop höet så långt de orkade och räfsade sedan rent efter sig. Därefter togo de en lämplig bit av strängen även från andra hållet. Mitt i allt det hö, som sålunda skjutits ihop, räfsade man upp en botten för såten — *såta-butne*. På denna botten lades björkruskor 1,5 à 2 m. långa. Dessa *såtariskar* kunde vara tre eller fyra till antalet. Voro de tre, så lades de med grovänderna över varandra i körriktningen och topparna solfjäderformigt utbredda mot körriktningen. Voro ruskorna fyra, lades två parallellt på en meters avstånd från varandra och de två övriga i kors över de första, så att grovänderna lågo över varandra två och två i körriktningen. Ovanpå ruskorna lades så först en grund av väl tillpackat hö, och sedan byggdes såten upp. När hela strängen — eller flera strängar — satts upp, kördes höet till ladan. Hästen spändes för såten på följande sätt: ett rep — *såtakerraipe* — fästes vid bogträt sålunda, att det blev en kortare ända (med ögla på), som räckte till en knut eller ögla runt grovänderna på ena ruskparet samt 3 à 4 dm. till, och en lång ända, som

Natt över en gammal stad

Brev från tropiska vatten

*Ett fartygs lanterna gled bort i töcknet
och havet låg mörkt och stumt.
Kring tornens och murarnas taggiga krön
strök rosornas balsam ljumt.*

*Bak pirens långa, förtonande linje
stod stadens svarta fasad,
och i skarp relief mot natthimlens valv
gick åsarnas etsade rad.*

*Och popplarna stodo i svarta slöjor
med kronor av blixtrande ljus,
och dyningen vaggade sömnigt mot ön
i strandens frasande grus.*

*I vattnets milsvida, sovande spegel
sjönk stjärnhimlens glittrande valv.
Vid gigantens väldiga andedrag
låg den skimrande bilden och skalv.*

*Se, där styrde Plejadernas strålande farkost
ur döljande skuggor sin ban
och plöjde bland vågor av stjärnor fram
mot rymdens flyende svan.*

*Vi stannade gripna och kände därvid
tidens hjul sakta av i sin rund.
Det förgångna och nuet och framtidens dok
snördes hop i en tidlös sekund. E. L.*

fästes kring det andra ruskparet, lades runt såten ganska nära intill marken, trädde genom kortändans ögla och drogs till, slängdes över toppen på såten, drogs under den horisontalt gående delen av repet, spändes och fästes. Stod såten på tre ruskor fästes bägge repändarna från var sin sida på samma ställe om grovändarnas korsning och i övrigt förfors på samma sätt som här beskrivits. Man måste se till, att hästen ej satte i gång alltför häftigt, ty då kunde det hända, att en del av såten stannade kvar.

Man började med den såte, som var längst bort, och de hötappar som trillat av på såtävågen räfsades undan för undan fram till nästa såte. Höet tjugades in i ladan genom gluggen, där det togs emot av lavo-trampare. En del av höet kördes hem till gården, där det förvarades i tåran, ett rum utan innertak, vanligen i samma huslänga som ladugården.

Nargöpojken, sjömannen och amatörmålaren Eric Schmidt, vilken tjänstgör som radiotelegrafist ombord på S/S Lali, har uppmärksamats av en amerikansk tidning, i vilken en intervju med den unge konstnären återges. Här följer ett sjömansbrev från Eric Schmidt personligen:

Nu när storstadens damm sköljts bort av några stänk saltvatten kan man dra ett djupt andetag, fylla lungorna med frisk havsluft och skriva lite grann. Jag är ombord på en svensk lastbåt på väg från New York till Brasilien och tänkte att jag skulle hålla ögon och öron öppna under en resa och skriva om vad som händer och sker och om det som kan skänka fröjd åt ögat eller vara av intresse för örat.

Det finns ingen risk för att denna lilla rese-rapport ska bli kryddad med sjörövaröverfall eller torpedering, ej heller finns det någon som helst chans att vi skulle upptäcka något nytt land som Columbus gjorde. Utgångspunkten är därför kanske klen, men om man tar i betraktande, att nästan vad som helst kan hända i ett land som Brasilien, så har jag dock lite hopp om att kunna ge något av intresse. Om allt annat slår slint, så kan jag ju tala om hur befolkningen mår i Sydamerikas största stat, åtminstone på de platser, där vi gör strandhugg.

Kanske skulle jag ha börjat i New York, men det kändes på något sätt som att ta vatten över huvudet, och därför börjar jag med en nypa havsluft.

Det är inte så lite havsluft heller, skall jag säga. Sjön är grov och kommer in från sidan, och båten bär sig åt precis som om den vore ledlös. Detta finner jag vara synnerligen skadligt för båtens goda rykte, då den sällan kallas för båt utan får heta nästan vad som helst mellan potta och holk. Ja, sjöfolk är uppriktiga och säger vad de menar. Inte för att man skulle kunna klaga på vädret. Nej då. Men det är bara det att när man seglar här på värmen, så vänjer man sig till slut vid att alltid ha vackert väder och tänker kanske att sjömanslivet består i att bara ligga i en vilstol och låta solen gassa mitt i vintern. Och folk som nu en gång är bortskämda kan snart inte annat än knota. Som t. ex. stewarden — det är han som har hand om intendenturavdelningen. Härom natten vaknade jag vid att radion kom rutschande tvärs över skrivbordet. Nåja, jag hann i tid, men på annat håll tycktes man inte ha gjort det, ty det slog och bankade och rullade lite varstans i fartyget. När man klarat av sina egna sorger vill man gärna ta del av andras, så jag gick ut för att se mig omkring. Borta i sitt departement stod stewarden och såg ledsen ut. Vad gör du oppe så här tidigt på morgonen, frågade jag. Till svar fick jag mindre vänliga blickar och en föga hövlig anmodan att gå ned i förrådet och titta själv. Ja, där såg det vid första anblicken ut som i ett bättre slak-

teri. Jag bad om en förklaring, ty det såg ut som blod långt uppåt väggarna. Ja, du vet, sade stewarden, att varje resa har jag mina pytsar på driven här nere. Så den här gången stuvade jag in rödbetspytsen riktigt noga mellan några lådor. Och som du ser, har den stått kvar alldeles utmärkt, men tror du, att pappersrullen kunde göra så med? Nej då, ut på drift skulle den, och där står den nu med ena ändan i rödbetspytsen, och rödbetorna på alla väggarna.

Ja, vi sjömän har det inte lätt!

I går passerade vi ekvatorn, men fast det klarade alldeles, kunde vi inte se linjen någonstans. Detta väckte djup besvikelse, tills Neptunus kikare, vilken använts vid föregående linjedop, kallades fram. Kikaren bestod av två hopsurrade ölbuteljer med ett snöre spänt över bottnarna, och använde man detta instrument av förnämlig konstruktion, så syntes ekvatorn, och mycket tydligt till och med.

Skulle jag kanske dröja några ögonblick vid gamla minnen och förflytta mig tillbaka till tiden för mitt eget linjedop? Det var en dag att minnas.

Efter mycket svettande hade jag till slut arbetat mig till sömns, då jag väcktes av klangen från kyrkklockor. Kyrkklockor här mitt ute på havet, det måste vara misstag! Jag drömmer nog, tänkte jag och sov vidare. Men det skulle jag inte ha gjort. Ty uppvaknandet blev minst sagt hemskt. Över mitt blygsamma läger stod lutad ingen annan än Löpare-Nisse, Neptunus' egen budbärare. Jag ryser än i dag vid tanken på hans utseende. Han såg ut precis som vilken tvättäkt pirat som helst. Och knivar och vapen bar han på sig! Vad han skulle med korkskruven till, kunde jag inte fatta förrän han stack mig i ändan med den. Opp med dej, svartfoting, ljöd ropet. Svartfoting? tänkte jag. Jag har nyss rundvaskat mej! Jag är inte svart om fötterna, vågade jag påstå. Det är inte frågan om någons specifika renlighet här, sade Nisse. Hans Ekvatoriala Majestät, de sju Världshavens diktator, har ur sina annaler inhämtat, att du seglar omkring i tropiska farvatten utan att ha genomgått det sedvanliga dopet och därför må du kallas svartfot, tills du stått till svars för dina gärningar och kan upptagas i de salta pojknarnas skara.

Det bar av upp på däck med en väldig fart. Där klämtade klockan, och de som inte lydde dess maning lydde korkskruven. Summa 18 man stod vi där och försökte gissa vårt öde. Löpar-Nisse drog fram en stor papyrusrulle, kontrollerade att alla var närvarande, och varskodde om ekvatorialdop klockan tre på eftermiddagen. Att jag skulle bli purrad nu då, tänkte jag säga, men tittade på korkskruven och det övriga — och teg.

På slaget tre fanns samtliga delinkventer samlade kring Havsmedicus' arbetsbord, nyfiket mönstrandande alla instrument, som kunde ha hedrat vilken medeltida tortyrkammare som helst. Och då gjorde Neptunus sitt intåg, åtföljd av kunglig gemål med sargassogräs i håret, kunglig barberare, och Ekvatorialpolisen, bestående av sex chokladbruna negrer. Neptunus hälsades

välkommen av kaptenen och satte sig därefter på en upphöjd plats, varefter ceremonien tog sin början.

Det var inte vackra saker man blev beskylld för. Man satt fastbunden vid en stol och kunde ju inte protestera utan fick finna sig i att bli botad från sina åkommor. Det är hemska mediciner de använder i tropiska farvatten. Allt måste ner, det kunde inte hjälpas. Den enda friheten man hade, var att man fick kasta opp hur mycket som helst. Denna frihet utnyttjades av nästan samtliga sedermera hederligt döpta. Efter denna behandling var man mera död än levande, men sedan bar det i väg till barberarstolen. Kvinnorna med. Skulle de också rakas? Sannerligen blev de inte intvålade med samma vita färg som alla andra. Rakningen skedde med en stor träkniv, som lär vara en gåva till Neptunus från Columbus. Jag är ledsen för att behöva tala om, att Columbus kallades med andra namn än Christoffer den dagen. När man sen handlost blev slängd i en bassäng med vad som en gång varit rent vatten, tycktes det hela vara över. För min del behövde jag ytterligare tre timmar för att skrubba bort all målarfärg från kroppen.

Nu hör jag kapten ändra kurs mot land, och på avstånd syns redan Pernambuco. Palmer, vita hus, röda och blå berg... E. S.

Stort antal nya medborgare 1948

Antalet personer som under 1948 förvärvat svenskt medborgarskap var inte mindre än 2.494.

Tio år tidigare, år 1938, var detta antal 460. Året därpå hade det ökat till 620, men sjönk sedan och var åren 1940—1942 endast 454, 428 och 431, steg åren 1943 och 1944 till 777 och 731 samt var därefter år 1945 1.145, år 1946 1.967 och år 1947 2.404.

Av dem som år 1948 blev svenska medborgare var 562 från Tyskland, 853 från Finland och 380 från Estland. Motsvarande antal år 1947 var 253, 952 och 688. Året 1946 översteg antalet estländningar som blev svenska medborgare tusen, de var nämligen 1.178, under det att finländarna var 216 och tyskarna 280.

Åren 1938 och 1939 var däremot antalet tyskar det största antalet utlänningar som blev svenska medborgare, nämligen 180 och 179. Närmast kom finländare 58 och 106. (DN)

Meddelande

S. O. V.:s årsmöte och estlandssvenska hembygdsdagen kommer i år att äga rum i slutet av augusti. Dagen meddelas i nästa nr av Kustbon.

MUSIKLIVET I SVENSKFINLAND

av E. EKROTH

Dagarna före någon lördag och söndag i juni eller i början av juli, när den nordiska sommarens ljuvlighet går mot sin fulländning, rustas det till fest i regel på tolv orter i den svenska bosättningen i Finland. Allt bygdens folk är med. Det behövs händiga karlar för att uppföra sångarstraden, slå ihop bänkar och serveringsbord. Och det behövs många flinka händer för att smycka festplatsen. Det behövs marskalkar, biljettförsäljare och ordningsmän, personal för festkansliet. Traktens bondvärdinnor och marthor har tagit hand om den materiella välfägnaden. Och deras anrättningar bevisar tillfullo att de anser god och riklig näring vara ett villkor för att komma upp i den rätta feststämningen.

Lördagförmiddag kommer sångare och spelmän från den närliggande neijden i lastbilar, bussar eller på cykel. Man skrattar och skämtar och är glad att igen en gång få samlas till fest och sjunga sig samman. Vintern lång har körerna och orkestrarna, envar på sitt håll, övat in programmet. Många har haft lång väg till övningslokalen. Men höstens mörker och vinterns köld har inte kunnat avhålla dem från att göra sin plikt som medlemmar av hembygdens kör eller orkester.

Det gäller nu för festdirigenterna vid lördagens arbetsdryga generalrepetition att svetsa körerna samman för att nå det bästa möjliga resultat vid söndagens festkonsert. Svetten lackar i sommarvärmen innan alla stråkar blivit samspelade. På lördagskvällen uppför värdförningens teatersektion något teaterstycke, och i den ljusa sommarnatten går dansen.

Söndagen inledes med en festgudstjänst, vid vilken någon kör medverkar. Efter Finlands senaste krig har det blivit en självklar gård av tacksamhet att med sång uppvakta vid hjältegraven på kyrkogården. På dagen försiggår sångfesten på den flaggprydda festplatsen, där en högtidsstämd publik från fjärran och när väntar på att få höra de första tonerna från fioler eller horn, som anger att sångartåget satt sig i rörelse mot festplatsen.

En främling som råkat övervara en sådan musikfest, skulle kanske inte riktigt fatta vad det är som kan utlösa högtidskänslan. Det finns i sångarskaran en och annan skrikig tenor, och basen kan ibland ljuda rätt så skrovlig. Sopranernas höjdtoner är ingalunda alltid njutbara. Men lyssnar han till sångfesttalet och festdikten, får han veta vad det är som ger den svenska sången i Finland dess allvarsfyllda glädje, dess obetvingliga framtidstro — kärleken till modersmål och hembygd, den fasta föresatsen att slå vakt om svensk odling, svensk rättsordning och västerländsk livsyn.

Det är inte svårt att förstå, varför just sången,

och särskilt sången i blandad kör kommit att betyda så mycket för den finlandssvenska befolkningens samlingsrörelse.

Arbetet i sångkören erbjuder, icke minst för ungdomen, en tilltalande form att sammansmälta sångarglädjen och kamratskapet med viljan att trygga svenskt språk och svensk odling i det land, i vars dyrköpta jord våra rötter tränga djupt.

Den intellektuella rörlighet och företagaranda, som utmärker svensken såväl i moderlandet som i Finland, lockar honom att pröva lyckan utom hembygdens rāmärken. Liksom Svensk-Finland under de sista årtiondena av det förra seklet och i början av detta sekel uppvisar en mycket omfattande utvandring till Amerika, är nu invandringen till städer och industrisamhällen en utbredd företeelse. Flykten från landsbygden är vid sidan av den alltför låga nativiteten Svensk-Finlands mest brännande problem. Faran för avfolkning är särskilt överhängande i de svenska skärgårdskommunerna, där jordknappheten är stor, det ekonomiska livet föga utvecklat och kommunikationer och skolfrågor svårlösta problem. Verksamheten i körer och orkestrar ser i likhet med andra former av fritt bildningsarbete en uppgift i att skapa trivsel och omväxling och att i hembygden hålla kvar dess söner och döttrar. Detta är så mycket mera nödvändigt som en rotfast sammanhängande svensk bondebebyggelse är svenskhetens säkraste värn.

Det är inte möjligt att här närmare gå in på den finlandssvenska körsångens historia. På 1880—1890-talet hade det då ännu tvåspråkiga Folkupplysningssällskapet, det sedermera enspråkigt finska Kansanvalistusseura anordnat tvåspråkiga sångfester. Initiativtagarna var visserligen besjälade av en allvarlig önskan att vid dessa fester med sångens makt ena de två språkgrupperna. Men språkstriden hade redan då fått en sådan skärpa, att det icke var möjligt att vid dessa fester nå den harmoni som hör ihop med sången.

Föreningen Svenska folkskolans vänner som sedan den stiftats år 1882, varit en centralhärd för fritt bildningsarbete, tog i december 1890 initiativ till en rent svensk musikfest. Syftemålet var icke enbart att i de svenska bygderna väcka intresse för sång och musik. Sången var från början avsedd att bli ett kampmedel för nationellt självvärn. Med detta initiativ lades grunden till en märklig svensk folkrörelse. Vi behöver blott nämna, att det aktiva antalet deltagare i den första finlandssvenska musikfesten i Ekenäs den 5 juli 1891 var 287 och vid den tionde, jubileums-sångfesten, i samma stad sommaren 1946 4.500 för att inse vilken betydelse samlingen kring fru Musicas banér har för svenskarna i Finland.

Då Finlands svenska sång- och musikförbund för 20 år sedan bildades, hade verksamheten i körer och orkestrar nått en glädjande stor utbredning. Svenska folkskolans vänners banbrytargärning hade burit rik frukt. De allmänna musikfesterna i föreningens regi hade vuxit ut till en övertygande bekräftelse av finlandssvensk livsvilja och i bygderna väckt intresset för sång och spel. Det ständigt växande antalet körer och orkestrar skapade ett behov av sammanslutning icke minst för att tillgodose kravet på sakkunnig ledning. Sålunda bildades mellan åren 1914 och 1926 de 12 s. k. lokala sång- och musikförbunden i Finland, 5 i Nyland, 5 i Österbotten, det Åboländska och det Åländska förbundet. Det är inom dessa förbund som fältarbetet utföres. Det är här som musiken genom det regelbundna arbetet i körer och orkestrar tränger in i vardagen. De sångfester som varje förbund årligen anordnar på olika orter inom sitt verksamhetsområde betecknar sedan många år den starka samlingen kring hembygd, moderspråk och fäderneärv.

Den omfattning som denna form av fritt bildningsarbete med åren fått krävde en målmedveten och systematisk omsorg om dess framtida utveckling. Det gällde icke blott att för körer och orkestrar skapa de bästa möjliga arbetsbetingelser. Det gällde också att få till stånd en samfäll och befullmäktigad representation, dels för att hävda en självständig och lika berättigad ställning vid de finska körförbundens sida, dels för representation gentemot utlandet som i detta fall främst är liktydigt med Sverige. Och det gällde inte minst att finna på utvägar att ekonomiskt säkerställa denna verksamhet.

Beträffande bygdeförbundens verksamhet ber jag endast få nämna, att det främsta kännetecknet för denna organisationsform, som ligger till grund för sång- och musikförbunden, är reseläraryrkesinstitutionen — den yrkesutbildade musikinstruktören, vars uppgift är att i tur och ordning besöka de 15, 20 eller 25 körer och de stråkorkestrar, som är anslutna till resp. förbund. Med sin fackkunskap biträder han varje enskild körs och orkesters dirigent, som i regel är amatör.

I de fyra nyländska bygdeförbunden, det åboländska och åländska förbundet sköter musikinstruktören sina åligganden som huvudtjänst. I de fem österbottniska förbunden handhas denna uppgift som ett oavlönat hedersuppdrag. Helsingfors svenska sångarförbund skiljer sig från de andra förbunden däri, att varje kör här ledes av en fackmusiker.

I detta sammanhang ber jag få nämna, att detta folkliga muskarbete icke åtnjuter något ordinarie statsunderstöd. Det blygsamma belopp Finlands svenska sång- och musikförbund får mottaga ur statens lotterimedel är inte mycket att bygga på, när det fördelas på de tolv medlemsförbunden. På senare tid har några kommuner med små anslag stött verksamheten.

I sin bok Finlandssvenska musikfester under 50 år säger Otto Andersson på tal om att ledningen av det folkliga muskarbetet övergick från

Svenska folkskolans vänner till Finlands svenska sång- och musikförbund, som bildades den 7 januari 1929: "Vaktombytet var liktydigt med en självfallen mjuk övergång från en organisationsform till en annan. De sammanbindande trådarna voro många och målsättningen förblev densamma som den varit." Utåt har centrala förbundets verksamhet främst kommit till synes i de tre allmänna finlandssvenska sång- och musikfesterna i Helsingfors 1932, i Jakobstad 1937 och i den stora jubileumssångfesten i Ekenäs 1946, vilka troget vårdat traditionerna från de av Svenska folkskolans vänner tidigare anordnade 7 allmänna sång- och musikfesterna. Genom dirigentkurser på olika orter i svenskbygderna har förbundet medverkat till utbildningen av kör- och orkesterledare. De av förbundet utlysta kompositionstävlingarna har tillfört kör- och orkesterrepertoaren många värdefulla nyförvärv.

Tillkomsten av den centrala musikorganisationen har haft sin stora betydelse icke minst däri att samhörigheten stärkts mellan sångare och spelmän i de spridda svenska bosättningsområdena. De sångarting till vilka österbottniska, åboländska, åländska och nyländska dirigenter, förbundsordförande och andra ledare av denna verksamhet samlats, för att dryfta gemensamma angelägenheter har sporrat till nya friska tag. Till de tolv bygdeförbunden hör för närvarande sammanlagt ungefär 200 sångkörer och 50 stråkorkestrar. Totalantalet sångare och spelmän är ungefär 6.000. Om Sveriges Körförbund hade proportionsvis lika många medlemmar skulle detta förbund räkna drygt 100.000 medlemmar.

Vid de allmänna, hela Svenskfinland omfattande musikfesterna, när den för finlandssvenskarna så karakteristiska sångfeststämningen sin höjdpunkt. De innebär en livsförnyelse för de fyratusen eller femtusentus sångarna och de femton till tjugutusen åhörarna. Det är naturligt att medlemmarna av en liten nation har behov att då och då komma samman för att hos varandra söka inspiration och styrka, för att ge ny näring, ny växtkraft åt den svenska odling, vars fördjupande och höjande är vår högsta uppgift. Lusten att vara med, redobogenheten att hjälpa till har sin upprinnelse i medvetandet att vi alla behövs i omvårdnaden om förutsättningarna för vårt nationella liv. Vi måste ge en del av vår tid en del av vår arbetsförmåga och en mycket stor del av vår omtanke och kärlek för vår gemensamma sak. Vi vet att vi utan att dagtinga med oss själva måste lystra till det kategoriska imperativet hos varje ansvarsmedveten finlandssvensk: Om du vill att också kommande släktled skall få äga lyckan att få leva som svenskar i Finland, skall du dagligen rusta dig på nytt för att fylla din uppgift. Vi fröjdas åt att livsglädjen och skönhetslängtan som söker sig utlösning i musik förernas med kärleken till det språk, som vi i sången klär i tonernas skrud. Och det är gott att erfara, huru livet får sitt fulla värde först då, när vi med samfälliga krafter vill förhjälpas till seger de ideal, som ger livet lockelse, innehåll och mening.

(Forts.)

Smånotiser

En estnisk pastor, som för någon månad sedan for till Amerika skriver till en god vän i Stockholm, att det är så gott som omöjligt att få arbete eller bostad i Amerika, om man inte har inflytelserika släktingar eller vänner, som kan hjälpa en. Han finner tillvaron på sätt och vis tryggare i Sverige.

—//—

Följande svenska fiskare finns fortfarande kvar på Ormsö: Anders Rosenblad, Arnold Ivanson, Anders Lilja, Johan Engström, Oskar Berggren och Anders Alros. Ivanson är ordförande i Ormsö fiskeriförening. Man har startat en ny jordbrukskolhos "Samlevnaden". Ön tycks ha befolkats igen, ty där lär vara i gång två skolor med 250 elever.

—//—

Aldsta estlandssvensk i Sverige är f. n. Eva Sandsten, som fyller 94 år i december. Hon är bosatt på Väne-Åsaka ålderdomshem i Åsaka och blev svensk medborgare i februari i år.

BERSBY-SPINNROCK

i gott skick med alla tillhör önskas köpa

Svar till K. G. PETTERSSON, Postfack 7,
Kumla, med beskrivning och pris.

Biträde

får fast anställning på estlandssvenskarnas ålderdomshem Kustbohemmet.

Platsen sökes skriftligen eller per telefon hos Föreståndarinnan

KUSTBOHEMMET, Vaxholm.

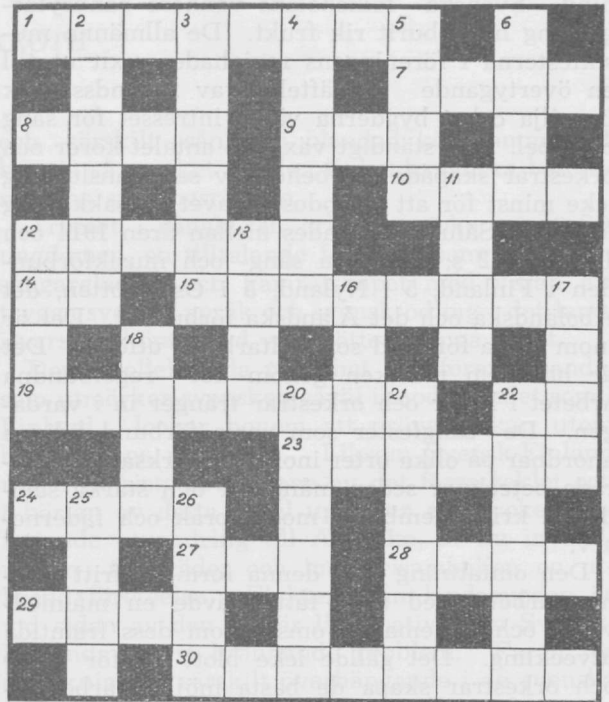
Tel. Rindö 224.

Lösning till korsord nr 1

O	K	L	A	N	D	E	R	L	I	G
L	O	K		Ä	R	G		O	D	E
M	R		T	A	G			R	T	
	N	A	V			T	R	O		
	G	R	A	S	S	E	R	A	T	
O	R	M	S	Ö		L	V	K	T	A
S	Y		L	A				S	M	
S	N	Y	T	A		K	R	A	F	T
	S	T	O	R	Ä	T	A	R	E	
	G	A	M			M	E	S		
E	R		N	Ö	S			T	Ä	
N	Ö	T		K	R	Y		L	E	K
A	T	E	N	I	E	N	S	A	R	E

De bägge pristagarna till korsord nr 1 sjuksköterskan Elsa Lindström, Karolinska sjukhuset, Stockholm, och herr Allan Vesterterman, Skebobruk, ha tilldelats var sitt bokpris.

KORSORD NR 2

Vågrätt.

1. Fot- och benklädnad.
7. Icke avundas.
8. Tam gräsand.
9. Spånadsväxt.
10. Ö i Östersjön.
12. Kan varje estlandssvensk kvinna sticka.
14. Ytmått.
15. Bor i Amerika.
19. Läglig.
22. Kvällstidning i Stockholm.
23. Lantbrukare.
24. Skvaller.
27. Sällsynt och täck.
28. Blodsugare.
29. Draperi.
30. Oxkött, stekt i gryta.

Lodrätt.

2. Kläckas i huvudet.
3. Vansläktas.
4. Fristående stöd för tak och valv.
5. Även där bodde det estlandssvenskar.
6. Själ.
11. Leta.
12. Ung hund.
13. Uppföder andras barn.
16. Modlös.
17. En del vattenväxter.
18. Göra ost.
20. By på Ormsö.
21. Oval.
22. Jobb.

25. Är slottet i Hapsal.
26. Användes vid bakning.

Korsordet kan insändas i urklipp eller avskrift i kuvert märkt "Korsord 2" och skall vara "Kustbons" redaktion till handa senast tre veckor efter numrets distribution. De två först öppnade rätta lösningarna honoreras.

FAMILJENYTT

FÖDDA:

Bengt-Axel, född den 8/4 1949 i Stockholm, son till *Marian-Margareta Ahlberg*, f. *Eklund*, och *Axel Ahlberg* från Ormsö.

Bengt Anders, född den 23/12 1948 i Vaxholm, son till *Astrid Linnea Solveg Enkel*, f. *Modigh*, och *Johan Enkel*.

En son till *Maria Gilbert*, f. *Enkel*, och *Göte Gilbert*. Södertälje den 7/3 1949.

Staffan Richard, född den 7/2 1949, son till *Verna Maria*, f. *Roos*, och *Richard Stahl*.

FÖRLOVNING:

I Mullsjö den 1/1 1949 mellan *Carl-Olof Hagvall* från Mullsjö och *Brita Söderlund* från Reval.

I Djursholm den 5/2 1949 mellan *Lars Ahlbom* från Ormsö och *Else Marie Norlén* från Boden.

Mellan rikssvensken *Stig Carlsson* och *Laine Deemus* från Estland.

Den 16/4 1949 mellan *Arvid Rimmelman* från Estland och rikssvenskan *Ingrid Lundewall*.

Mellan rikssvensken *Paul Edlund* och estlandsvenskan *Karin Brun*.

F Ö D D A

EN SON.

MARIA, f. Enkel, och GÖTE GILBERT.
Södertälje BB, den 7 mars 1949.

TACK.

Till Er alla, som under min makas och vår moders, *Ida Lindströms*, sjukdom genom besök gjort hennes lidande lättare att bära och kommit ihåg henne med talrika blommor samt bidragit till den rika blomstergården vid hennes bår, ber vi här — då vi ej kunnat nå Er på annat sätt — få framföra vårt innerliga tack.

LARS LINDSTRÖM
Ellen Olle Algot

LYSNING:

För flygteknikern *Nils Johansson* från Linköping och *Mildred Klippberg* från Rikull.

I Stockholm den 24/4 1949 för *Heino Avango* och *Karin Berg* från Reval.

VIGSEL:

I Sundblyberg den 19/2 1949 mellan rikssvensken *Bror Gunnar Pettersson* och *Elsie Linnea Stahl* från Rikull.

I Bromma den 11/2 1948 mellan *Axel Ahlberg* från Ormsö och *Marian-Margareta Eklund* från Åland.

I Torshälla mellan rikssvensken *Erik Kindmark* och estlandsvenskan *Ingrid Ahlberg*.

I Vaxholm den 23/10 1948 mellan *Johan Enkel* från Ormsö och rikssvenskan *Astrid Linnea Solveg Modigh*.

I Södertälje oktober 1948 mellan *Edvin Bernhard Selin* och *Lydia Agneta Enkel*, båda från Ormsö.

DÖDA:

Johan Murman, f. 15/12 1876 på Ormsö, avled den 20/12 1948 i Lerbo.

Lovisa Brun, f. Brandt 22/11 1890 på Nuckö, avled den 17/1 1949 i Torshälla.

Gertrud Vaksam, f. Sjöström 3/8 1880 på Ormsö, avled den 2/2 1949 i Klintehamn, Gotland.

Elise Krusman, f. 22/4 1898 på Nuckö, avled den 10/2 1949 i Karlstad.

Agneta Nilsén, f. 5/3 1879 på Ormsö, avled den 13/2 1949 i Stråtenbo.

Alexander Engman, f. 30/11 1890 på Nuckö, avled den 16/2 1949 i Dingtuna.

Min älskade make,
vår kära pappa

ALEXANDER ENGMAN

född den 30/11 1890

avled den 16 februari 1949 lugnt och stilla efter ett kort och tåligt buret lidande. Sörjd och saknad av oss, övrig släkt och många vänner.

LOVISA ENGMAN
Barnen

Vad du lidit ingen känner
Ty du själv din börda bar,
Glad du var bland dina vänner
När som mest du plågad var.

Lars Lälja, f. 13/5 1880 på Ormsö, avled den 12/3 1949 i Katrineholm.

Johan Ahlström, f. 16/5 1881 på Ormsö, avled den 13/3 1949 i Folkesta, Södermanland.

Katarina Odin, f. Lundström 10/11 1894 på Ormsö, avled den 13/3 1949 i Alingsås.

Charlotte Emilie Markus, f. 5/10 1879 på Nargö, avled den 20/3 1949 på Skede Älderdomshem, Skede.

Arnold Remmel-Gjårdman, f. 13/4 1919 på Nuckö, avled den 25/3 1949 i Norrköping.

Johannes Brun, f. 4/10 1881 på Nuckö, avled den 2/4 1949 i Stockholm.

Mari Sjölund, f. Fulkan 23/1 1871 i Vippal, avled den 4/4 1949 i Stockholm.

Ida Lindström, f. Klippberg den 2/5 1900 i Rikull, avled den 18/4 1949 i Stockholm.

Vår käre son, broder och dotterson

John Olof Ahlbom

Född den 9 okt. 1945

avled den 26 april 1949 i Valla.

Djupt sörjd och saknad av

FAR och MOR

Syskon

Morfar och Mormor.

Vår kära mor och mormor

AGNETA NILSEN

- född Appelblom -

Född den 5 mars 1879 på Ormsö

Avled den 13 febr. 1949 i Stråtenbo
Djupt sörjd och saknad, men i ljusaste
minne bevarad av

BARN BARNBARN

Syskon, syskonbarn, släkt och vänner.

Moder, Du som slutat striden
och till vila nu lagts ner,
nu Du funnit har den friden,
som ej denna världen ger.
Allt bekymmer, sorg och smärta,
som Dig följt på livets stig
och som sårat har Ditt hjärta,
är för evigt skilt från Dig!

Min kära maka,
vår kära lilla mamma,
min älskade dotter

Ida Lindström

— f. Klippberg d. 2 maj 1900 —

avsomnade lugnt och stilla i tron på sin
Frälsare d. 18 april 1949 i Stockholm.

Sörjd och saknad av oss samt släkt
och vänner.

LARS

Ellen Algot Olle
Mor

Där evigheten susar sitt lov kring Lam-
mets tron,
Guds kärleks lovsång brusar likt många
vattens dån,
Och hela himlen svarar i ändlöst återljud,
Att kärlek, kärlek varar, ty kärleken
är Gud.

Min kära make,
vår far, farfar, farfarsfar och broder

Karl Timmerman

född den 28/11 1875 på Nuckö,
avled den 18/4 1949 i Norrköping.

Djupt sörjd och saknad av

MAKA,

Barn, Barnbarn och Barnbarnsbarn,
Broder, Släkt och Vänner.

Och när så den sista striden
Med seger vi kämpat ut,
Vi möta ju våra kära
Bland änglar hos Gud till slut.
Då talas ej mer om att skiljas,
Då äro vi alla ett,
Och evigt vi bo hos Herren
I hemmet, han oss berett.